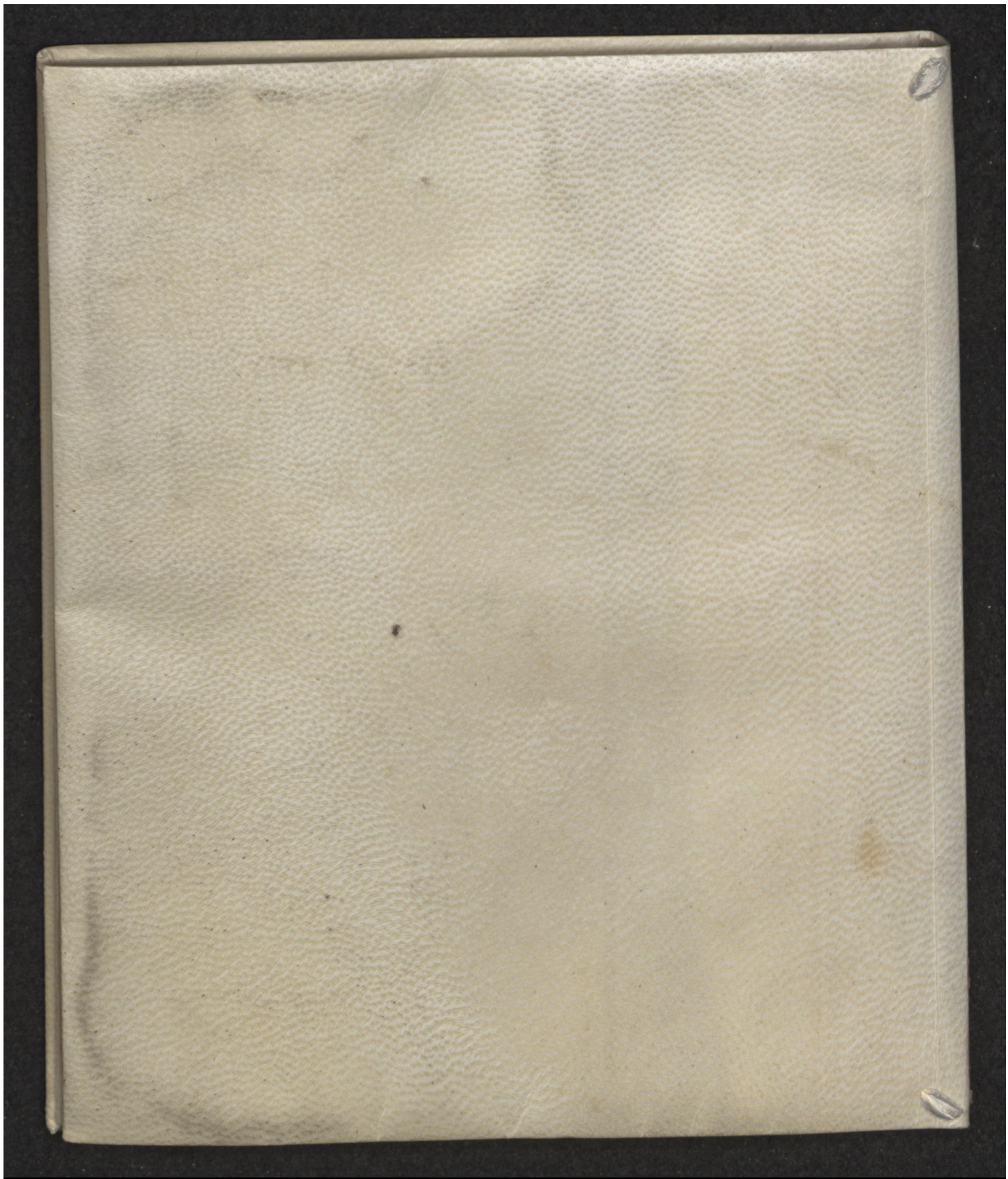

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.484

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.484

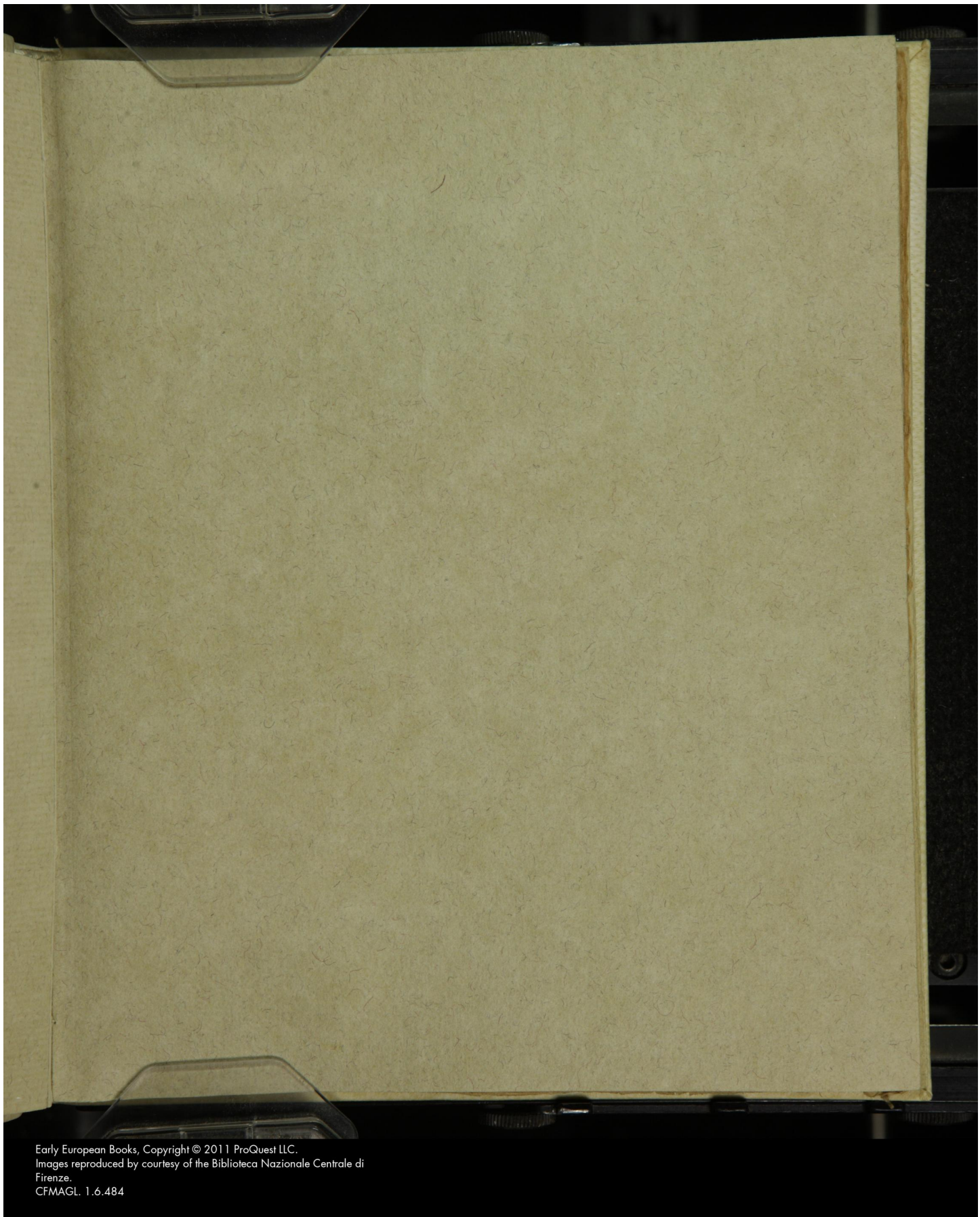

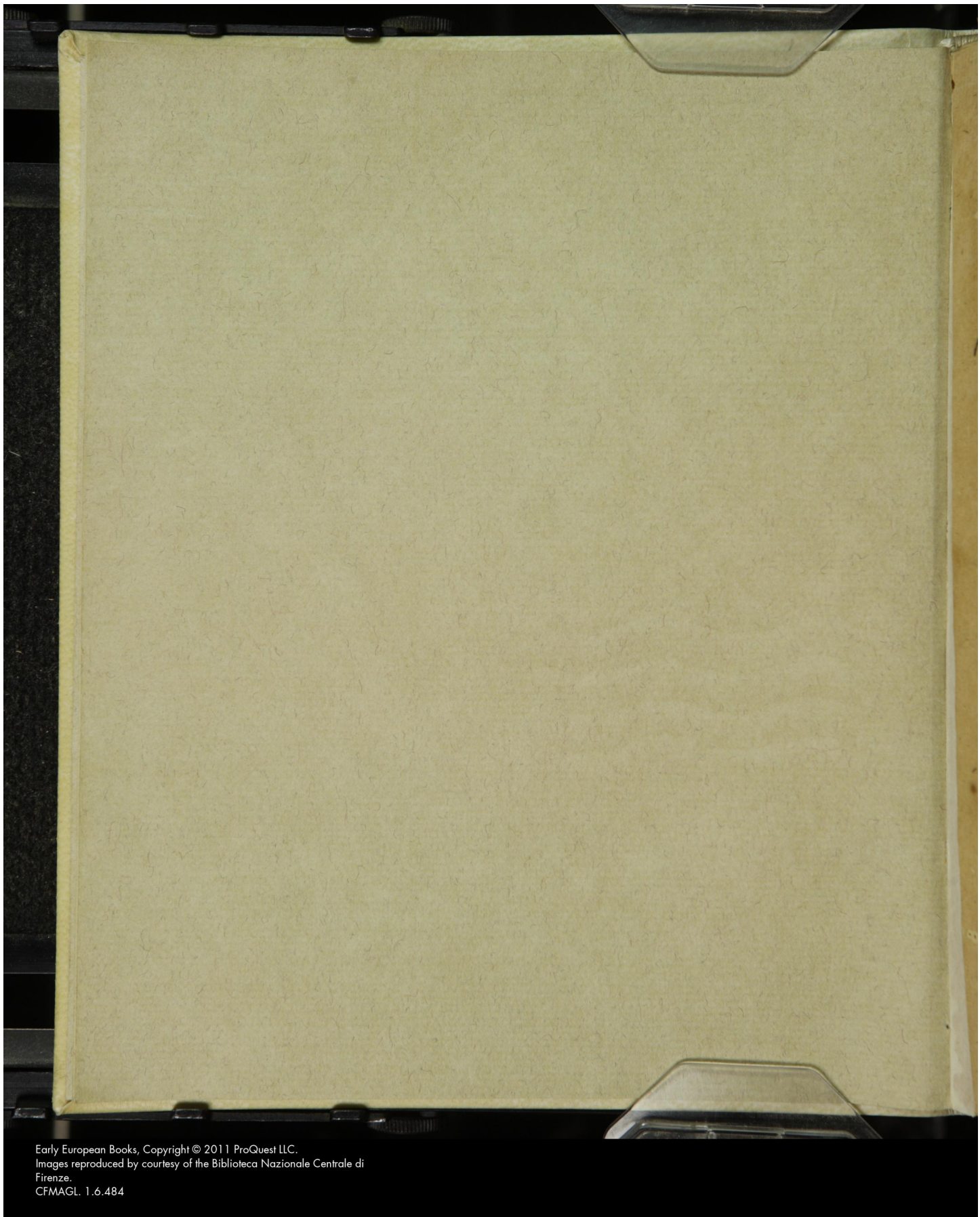
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.484

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.484

1. 6. 484

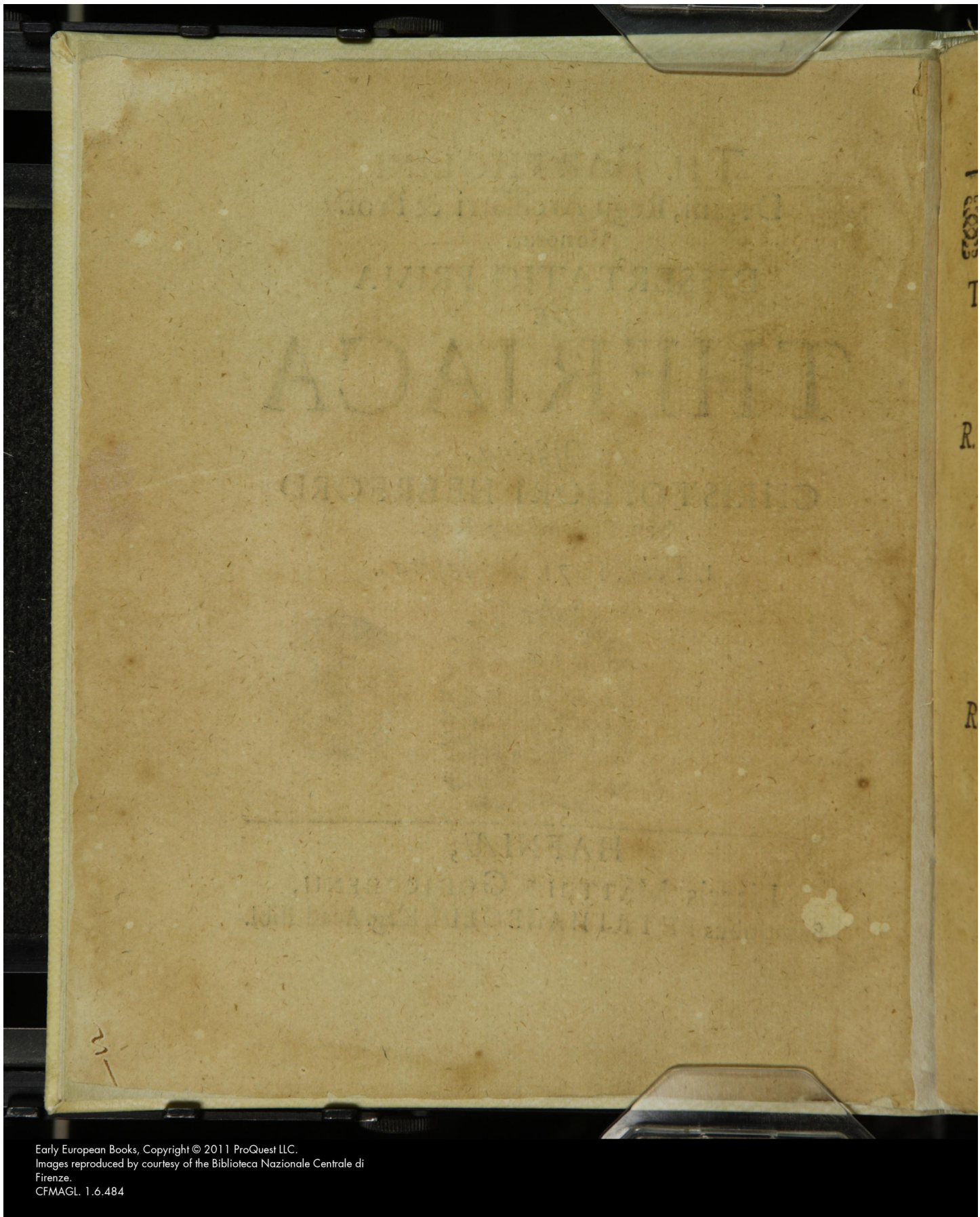
1.6.484
TH. BARTHOLINI
Decani, Regii Archiatri & Prof.
Honorar.

DISSERTATIO PRIMA
DE
THERIACA

In Officina.
CHRISTOPHORI HEERFORD
Sen. Pharmacop. Reg.
1. Febr. 1671. dispensata.

HAFNIÆ,
Literis MATTHIÆ GODICCHENII,
Sumptibus PETRI HAUBOLDI, Reg. Acad. Bibl.

(3)

THERIACA ANDROMACHI SENIORIS IN DECUPLO

CLASSIS PRIMA.

R. **R** Ad. Iridis Flor.
Scordii nostr.
Sem. buniad, nostr. aa lib, j. unc. iij.
Costi unc, vij. f.
Polii Cretici
Anisi torref. nostr.
Sem. seseleos aa unc. v.

CLASSIS SECUNDA.

R. Rad. Pentaphylli nostr.
Marrubii nostr.
Nepethæ nostr. aa unc. vij. f.
Rad. Gentianæ nostr.
Chamædryos nostr.
Sem. Fœnic. nostr.
Amomi aa unc. v.
A 2 CLAS-

CLASSIS TERTIA.

- R. Rad. Meu
Valerian. nostr.
Chamæpithyos nostr.
Sem. Thlaspios nostr.
Nardi Celticæ aa unc. v.
Dictamn. Cretic. unc. vij. f.
Rad. Aristol. long. nostr. unc. ij. f.

CLASSIS QUARTA.

- R. Troch. de squilla lib. v.
de vipera. lib. ij. f.
Rosar. rubr. nostr. lib. j. unc. iij.
Schœnanth.
Sem. Petrosel. Alexandr. aa. unc. vij. f.
Comar. Hyperici nostr. unc. v.
Centaur. min. nostr.
Sem. dauci Cret. aa. unc. ij. f.

CLASSIS QUINTA.

- R. Ammeos nostr.
Acori nostr. aa unc. v.
Cassia lignæ
Rhabarb.

Nar-

Nardi Indicæ aa unc. vij. f.
Cinamoni lib. j. unc. iij.
Piper. longi
Troch. Hedychroi aa lib. ij. f.

CLASSIS SEXTA.

R. Macis & Cariophyll.
Cubebæ.
Cardam. min. aa unc. v.
Zinzib. alb.
Piper. nigr.
albi
Stœch. Arab. aa unc. vij. f.

CLASSIS SEPTIMA.

R. Agarici lib. j. unc. iij.
Myrrhæ
Thuris aa unc. vij. f.
Castorei nostr.
Bitumin. Jud. aa unc. ij. f.

CLASSIS OCTAVA.

R. Gumm. Galbani
Opopanac. aa unc. ij. f.

A 3

Saga-

Sagapeni

Arabici aa unc. v.

CLASSIS NONA.

- R. Succī Acaciæ
Hypocist. aa unc. v.
Glycyrrh. nostr. lib. j. unc. iij.
Opīi lib. ij. s.
Styrac. Calam. unc. v.
Thereb. Cypr. unc. vij. s.
Ol. Nuc. mosch. lib. j. unc. iij.
Croc. orient. unc. vij. s.
Terræ Lemniæ
Calcanth. ad alb. ust. aa unc. v.

TROCHISCI HEDYCHROI
in quadruplo.

- R. Mari
Asari nostr.
Amarici nostr.
Aspalathi aa unc. j.
Schoenanth.
Acori nostr.
Valerian nostr.
Xylobalsami

Bals.

Bals. Peruvian.
Cinamomi
Costi aa unc. j. f.
Myrrhæ
Macis & cariophyll.
Nardi Ind.
Crocī
Cassia aa unc. iij.
Amomi unc. vj.
Mastich. unc. f.
Vin. Hisp. alb. q. f.

Tb.

THERIACA

In Officina Heerfordiana nuper
confecta.

SCilicet verè olim Plutarchus
dixit : σοφὸν εἶναι χρῆμα τὸ τῆς ἡουχίας, non
cauponariæ aut forensis, sed magnæ
illius quæ Deo similem reddit sui
participem. Commoda autem est cum ad alia,
tum ad scientiam & prudentiæ exercitationem.
Inter alia media quibus illa procuratur, ho-
dieque numeramus Theriacam, celebrem illam
tot seculorum lapsu compositionem, quam Gale-
nen olim dictam fuisse accepimus, quod requies
morborum & corporis tranquillitas inde manat.
De nostra, quam pronuper in officina Urbis pri-
maria Heerfurdiana adornatam vidimus, idem
prædicamus. Diligenti enim examine simpli-
cium medicamentorum, impensis haud exiguis
& pari

& pari cura conqvisitorum, præmisso, Medici Facultatis nostræ magni nominis & experientiæ magnæ, qvi mecum convenerant, ad requiem compositi & applausum, ægris benè augurari cœperunt, qvorum tranquillitati hanc operam dicamus, & nobis omnibus securitatem, qvi amica concordia saluti ægrorum invigilamus, Pharmacopœo deniq; illibatam famam, qvi nulli operæ pepercit ut omnibus numeris perfectam Confectionem publico officinarum ægrorumq; commodo exhiberet. Successere hic ex voto omnia, omnibus amicè inter se conspirantibus. Cum debita pompa prostabant ordine suo secundum Classes præscriptas disposita Antidoti hujus celeberrimæ ingredientia. Mira varietate & elegantia oculos spectantium pascebant, nostros satiabant impensè, qvi accurata censura expendentes singula, nihil prorsus invenimus qvod vel autore vel loco vel antiquitate esset indignum. Quam laudem vel eo nomine solidam hic meretur senex in artis Pharmaceuticæ operibus exercitatus CHRISTOPHORUS HEERFORDIUS, qvod rarissimè ad has Compositiones decantatas hactenus accesserimus, qvin aliquid occurrerit, qvod scrupulum moveret, qvod assensum removere-

B

rare-

2-6-8

raretur. Vel enim Trochisci Viperini, quibus Antidotus hæc & nomen & salutem debet, non sustinuerunt examen, vel simplicia alia mangonio aut vetustate precium sui amiserunt, vel deniq; ingens succedaneorum cumulus antiquam Theriaces majestatem, tot seculis servatam, mereri non potuit. Sæpe tamen nec hic nec ibi culpa in Pharmacopœum rejicienda, in illis quæ exterorum fide paribus impenfis mercatur. Tales quippe Trochiscos proponit, quales Veneti per mercatores Batavos vel Germanos transmittunt. Non rarò isti peccant delusis nostris, ut lucro pervertatur rerum fides. Mangonio trochiscos viperinos non ex carne viperina, sed ex carne quacunq; fumo indurata conficiunt. Venetiis novi mulierem falsas artes edoctam quæ ex pedibus vitulinis coquebat trochiscos ingenti qvestu, convicta deinde & falsi condemnata. Quam fraudem ut regant impostores, testimonia Patavinorum Medicorum vel mutato anno adulterant, vel prorsus falsa supponunt. Cum primum ante hos XXV. annos ex Italia in patriam redux Dispensationi Theriaces in officina Urbis tum primaria cum senioribus Medicis adessem, supposititium testimonium nobis

bis cum Trochiscis Viperinis offerri deprehendi. Nam & annus immutatus fuerat alienâ manu, & nomina subscripta falsa. Jo. Dominicus Sala & Jo. Georg. Virfungus, qvi subscripserant, ante duos tresve annos mortalitatem expleverant, quam confecti dicebantur Trochisci. Similia exempla in recenti memoria nobis obversantur, in quibus fraudem subesse negaverit nemo, non Pharmacopœo, sed Impostoribus imputandam. Quamquam verò Antidoti virtus, aliorum simplicium auxilio, exigua non sit, tamen sine legitimis Trochiscis Viperinis Theriaca non est vera Theriaca Andromachi, qvi vyperas primus addidit. Abusi sunt nomine Theriaces, qvi Compositiones alias ita appellarunt quæ viperis caruerunt. Ista culpa tenetur Plinius l. 20. Nat. Hist. cap. 24. & post eum Plinius Medicus lib 3. cap. 52. in Antiochi Antidoto, quæ in templo Æsculapii incisa fuit in lapide in Insula Coo, nisi ad angues respexerint seu serpentes, quorum venenatis moribus prodesse credebatur. Quicquid sit, decipi nunquam possemus, si ex patrio solo Vyperas eligeremus, quas Euganeis similes non semel mihi ex dumetis nostris missas memini. Eas tamen pro Theriaca commendare hæcenus

B 2

ausus

ausus non sum, ne apud vulgus vilesceret Antidoti
autoritas, licet superstitione ista neglecta Ger-
mani, teste Libavio, angues quoscunq; oblatos
substituunt. Galli certè suos eligunt, & Romani
ex vicinis collibus, ut & Neapolitani, ex quibus
Florentini quoq; petunt. Sunt & apud nos ve-
nenati serpentes, quod malo suo quidam nuperis
annis in Officina Heerfurdiana expertus est,
quem vix Theriaca, Orvietanum & alia alexi-
pharmaca servare potuerunt. Quamquam Insu-
larum nonnullarum ea sit prærogativa terræ, ut
innoxias viperas, veneno omni exarmatas alat,
quo privilegio Melita gaudet jam à S. Pauli tem-
poribus, cujus benedictione etiamnum terra
omnis Melitensis alexipharmaca est, unde ad
oleum viperinum conficiendum vidi, cum ibi
commorarer, ex insulis vicinis Gaudiacis advo-
cari viperas. Tamen cum nostrarum Insularum
vipera venenatum liquorem morfu prodant,
passu pari cum Euganeis ambulant. Quod si ve-
neni hic ratio nulla habenda, quia capita prius
amputantur, ubi liquor venenatus in vesiculis sub
dentibus occultatur, & revera liquorem illum ex
glandulis palati collectum, uti & ipsa capita ab-
scissa, sine ulla noxa devorari posse Viperarius
ille

ille Jacobus apud Franciscum Redum Florentiæ plenam fidem fecit, nullus de nostris scrupulus supererit. Vitali balsamo abundant angues nostri, qui nostro temperamento magis erunt familiares & amici, ut ad roborandum conservandumq; robur nostrum conferant. Hoc enim sine Magnates in senio scimus pullis usos, qui carne viperina vesciebantur. Ad trochiscos nostros redituri, testamur & recentes fuisse, anno, qui hunc præcescit, Patavii confectos cum signaculo Caroli Borromæi ex viperis Euganeis, quæ inter meliores censentur, & legitimo testimonio Medicorum Patavinorum firmatos. Ne alii dubitent, ex autographo non gravabor huc transcribere ipsa instrumenti verba, quæ sequuntur:

Viri Magnates, & quibus Respublica Medica, & ejus splendor cara sunt, imprimis debent curare Theriacæ Compositionem, & prisca illius seculi ornamenta fovere & producere, in hujus & futuri sæculi usum. Inter cætera autem, quæ Theriacæ Compositionem ingrediuntur,

B 3

Vipe-

Viperini Pastilli primas sibi vendicant.
Hos vero, quos una parte ornat icon
sancti CAROLI, & nomen Hieronymi
Zanellæ Patavini Pharmacopolæ Inclytæ
ac Illustris. Polonorum Nationis: per-
fectos, & ex Montibus Euganeis, Nos Me-
dicæ Patavini, qui eorum confectiōni asti-
timus, approbamus, & commendamus.
Quapropter ut videant cuncti, & exci-
piant, libenter testamur & subscribimus.
Anno M. DC. LXVIII. Die XXV.
Menfis Maji.

Hercules Saxonia Pat. Medic. Theor. Pro-
fessor. (L.S.)

Sertorius Ursatus Sereniss. annuent. Senat. D.
Marc. Eqves. Philos. & Medic. Prior Col-
legii. (L.S.)

Illarius Spinellus Simplicium Professor. (L.S.)

Dominicus de Marchettis Medic. & Chirurg.
Prof. Primarius.

Nos

Nos Joannes Capello, pro Ser. Duce
Do. Venetiarum Paduæ Prætor, fidem
facimus, & attestamur superscriptos Exc.
D.D. Erculem Saxonia, Sertorium Ursatum
Equitem, Illarium Spinellum, &
Dominicum de Marchettis esse tales quales
se faciunt. In quorum fidem, &c.

Paduæ die 23. Octob. 1669.

Annibal Lugo Canc. Magn. Civit.

Iusto tempore mactatæ sunt viperæ, initio
nempe æstatis & vere finiente, quando violæ
florent & viridis fœniculi semina quæruntur, ut
loquitur in carmine suo Andromachus. Recentes
trochiscos oleum, quo inuncti madent, testatur, &
fides autographi instrumenti, quanquam iudicio
Galenī l. 1. de Antid. c. 8. quarto etiam anno sint uti-
les, quamdiu scilicet perforati non sunt, siue quam-
diu substantia illorū non est mutata aut corrupta,
sicut explicat Petr. Castellus Discurs. Italico de
Duratione Medicam. p. 24. Verba ipsa Galenī ad
rem faciunt, digna quæ hic relegantur: *Longè*

est

est melius, inquit per interpretem Martianum Rotam, haud multo postquam pastillos confeceris ipsis uti: Quamquam non multum detrimenti capiunt, etiamsi peracto anno, atq; etiam multo post eis utaris. Rectè namq; à principio siccati, ad tertium quartumq; annum integri perseverant, dummodo tamen aptè reponantur, & subinde pulvisculus quidam qui ipsis obnasci consuevit, mundis mantilibus interdum abstergatur. Is namq; si diutius inhæreat, pastillos perforabit. Perspicuum est autem inutiles eos tum deniq; reddi, cum perforati fuerint, quemadmodum anteaquam hoc accidat, etiamsi multum temporis intercesserit, non inutiles esse.

Reliqua simplicia & recentia & probata invenimus, quæ omne punctum tulerint. Quæ ex peregrinis aliq; sole disfito calentibus locis asferuntur, quamquam itineris longioris injuria non nihil

nihil à nativa bonitate amiserint, talia se tamen visu, gustu, odoratu, pondere probaverunt, quæ Antidoti partem implerent haud postremam., qvalia maxima Pharmacopœi industrii cura optari poterant. At quæ ex patrio solo desumpta, veterum descriptioni consona, vices peregrinorum implent, prorsus expectationem omnium æquarunt. His nostris inquilinis rectius utimur, quando quidem patria tellus optimorum simplicium est ferax, temperamento nostro accommodatorum, quæ & recentia & minori pretio colliguntur, & sine mangonio exoticis substituantur. Hinc encomio majori dignam iudicamus Theriacam, ex qua hic nobis sermo emerfit, quod patriæ herbas peregrinis prætulit Pharmacopœus noster prudens & rerum quæ ad artem spectant satagens, quandocunq; ex hortis nostris, sylvis, pratis, agris, collibus littoribusq; haberi eæ potuerunt. Numerabit Lector magnam illarum suppellectilem in Descriptione Antidoti, nostris medicamentis splendidè superbientē, quod etiam clementissime placuit Augustissimo Regi nostro CHRISTIANO V. cum clementi oculo nuper reviseret elegantem hanc simplicium seriem Theriaces confectioni destinam,

C

naram, & de simplicibus ex Regno ejus Daniæ
provenientibus fiscitaretur. Utinam, quod sæ-
pius optavi, universa hæc Antidotus ex patriis
domiq; nascentibus aliquando conficeretur, ad-
mixtis iis quæ morbis nostris Endemiis conve-
nientia latè & largè in Septentrione proveniunt.
Tentavi hoc vadum timido pede in *Medicina*
Danorum, feliciorē posthac successum sperans,
nec desinam Medicos nostros & Pharmacopœos,
quos amor patriæ trahit, ad has cogitationes
serio flectere. Do fidem paucissima desiderari
quæ cum exoticis paria facere non queant. De
quo argumento alia occasione plenius disseram.
Interea acquiescimus peregrinis, donec dome-
stica adoleverint, usu roborata. In quibus fidem,
industriam & peritiam Heerfurdii senis nusquam
in hujus Antidoti Dispensatione desideravimus,
qui in succedaneis quam parcissimus fuit, Medi-
corum arbitrio & consilio singula subjiciens.
Quid mutatum subinde sit communi Collegarum
nostrorum consensu, breviter annotabo, ut ratio
facti omnibus constet, de cæteris alibi acturus
quæ alias pro ἀντιβαρρυμενούς irrepsent.

In Classe Quarta scillam in trochiscos red-
actam non vidimus, sed pyramidalī fulgentem
figura,

figura, in apice auratum Maximi & Serenisfimi Patriæ Patris CHRISTIANI QVINTI nomen, cujus fortunatis auspiciis hæc sacra peraguntur, præferentem. Scilicet auspicato fiunt, quæ tali augurio geruntur. Continere se non potuit Musa mea, etiam in censendis aromatis herbisq; occupatissima, quin Pyramidi inscriberet versiculos in æternam rei tantæ memoriam.

Pyramidi inscriptum parvæ, Rex Maxime, nomen

Æternum splendens, dira venena fugat.

Morborum hic medicina latet, qua scilla refulget,

Et certam tanto nomine spondet opem.

T. B. D.

C 2

Ex

EX squilla verò Hispanica & Rad.
Dictamni albi seu Fraxinellæ pulvere massa
ista compacta est, de qua dubitabatur an
pro trochiscis, qui cum ervi vel orobi, vel cice-
rum rubeorum farina ab aliis confici solent,
assumi conveniret. Et ne penuriam quis cau-
saretur, succus scillæ melle conditus in fidelia
præsens aderat, & recentes scillæ in officina &
succus plenæ prostabant, ut penes nos esset eligen-
di arbitrium. De forma ipsa solliciti non fuimus,
sive orbiculari sive pyramidalis, quanquam ad
majestatem Antidoti pomposæ & Augustæ, Py-
ramis Regio nomine fulgens, propius accederet,
de succedaneo verò ervi, cujus farinam Andro-
machus, Galenus & alii pro juvanda squillæ ad-
versus venena virtute laudarunt, ancipites non
nihil hæsimus, præsertim cum ciceres rubei in
Dispensatorio Hafnienfi nobis olim placuerint.
Quia succi scyllitici recentis copia est, non du-
bitaremus hunc sine comite adsciscere; cæterum
succedaneum erui addendum erat, in gratiam
antiquitatis, ut quæ non prosunt singula, multa
juvent. Ervum suos patitur manes. Damnatur
à Panfa, quia farina ejus crassioris est substantiæ,
venas

venas obstruit, vimq; Theriacalem impedit,
unde *ναρθηβαλινός* dicitur orobus Dioscoridi lib. 2.
c. 131. & ab hoc semine homines prorsus abstinere
juber Galenus l. 1. de Alim. Facult. c. 29. bovis
proprio. At tamen si illius copia apud nos esset
venalis, sicut olim Mantuæ vulgarem narrat
Jacobus Ferrarius in Idea Theriacæ cap. 10.
damnari non deberet, cum viperarum morsibus
medeatur, & eo modo, quem tradit Dioscorides
l. c. in farinam redactus Orobus, non tantum
amarore suo, sicut censet Rondeletius, à putre-
dine conservaret squillam, sed vi incidendi &
venenis resistendi efficaciam Antidoti augeret,
ut taceam Danielis Beckheri commentum cap. 2.
de Theriac. §. 3. figi volatile quod in scylla est,
Erui crasitie. Ciceres rubeos Dispensatorium
Hafniense adoptavit, inter facile parabilia nume-
randos, quos cum Eruo in decoctione jungit
Dioscorides l. 2. c. 126. Quod si Ervum siccitate
non æquent, facile cum torrentur ad pollinem
redigendi, majorem siccandi vim acquirerent.
Sed quia imbecillior illorum contra venena cen-
setur virtus, passi sumus Dictamni albi radicem in
hac, quam præ manibus habemus, Dispensatione
vicarias cum Ervo in scyllæ massa operas partiri.

C 3

Qvo

Qvo consilio nonnullæ Germanorum officinæ
candem Fraxinellam advocant. Tantam quip-
pe & succi dictamni & herbæ vim deprædicat
Dioscorides l. 3. cap. 37. ut sævientes bestias ictu
venenato, solo contactu perimat. Cum qvo con-
sentit Dodonæus. Ita quidem hætenus ex ve-
terum traditione credidimus, quanquam propriâ
experientia sæpius nuper Florentiæ depræhen-
derit Vir curiosissimus Franciscus Redus, quod
non solum folia fraxini, betonicæ, fagi, quercus,
conyzæ, dictamni, calamenthæ & aliarum gravi
& fœtido odore præditarum herbarum à Ni-
candro mentitarum non vitaverint viperæ, sed
quod intra illas frondes tam siccas quam virides
non solum libenter se contegant, sed & luben-
tissimè ibi commorentur. Nos tamen, qui ve-
terum vestigia in Compositione Theriaces pre-
mere cogimur, veterum quoque de herbarum vir-
tutibus sequimur experientias tot seculis confir-
matas, cum minima observationum circumstan-
tia rem variare possit. Si foret ex patriæ sinu
depromendum squillæ Hispanicæ succedaneum
ad Theriacam Danicam, succum allii sativi
commendaremus, quem illius defectu in Theria-

ces

ces Regiomontanæ Compositione quoque laudavit Jo. Loeselius, amicus olim noster.

In eadem classe Quarta, semen Petroselini Alexandrinum pro Macedonico repositum fuit. Alexandrinum Macedonico gustu acrius, amarior, colore est candidum, longiusculum, parvum tamen & lanuginosum, quale ferè Macedonicum prædicant qui lanuginem abstergere jubent. Macedonicum verò, quod eo nomine in Officinis venditur, majus est, nigricans, crusta dura, simile granis Heliotropii, hæmisphæricum sed angulosum striisque quatuor distinctum, sapore acri aromatico. De odore judicare non possum quem laudat Dioscorides l. 3. c. 77. quia aridum ad nos deferitur, & crusta durior sensum obtundit. Hippofelinon alii vocant XIV. speciem Apii C. Bauhino in Phytopinace, cujus semina accurate describit Lobelius in Advers. p. 315. In oris nostris non provenit. Ante paucos annos cis & citra Alpes ferè in hortis cœpit. Mangonio facile commutantur aliis similia, quanquam gustus discrimen faciat. Causa tamen hæc fuit quod Alexandrinum minus illud, Apio peregrino nonnihil simile, si lanuginem excipias, libenter in usum nostrum traxerimus, haud nescii inter

Bota-

Botanicos non satis convenire, nec inter Seplafarios, an Macedonicum quod hodie prostat, cum veterum Macedonico conveniat, & quo referendum sit. An illud veteribus decantatum olusatrum sit, vel Alexandrum, de quo Jo. Bauhinus l. 27. Hist. Plantar. differit. Ex Macedonia forsan & hoc minus Apii semen Alexandriam allatum est. Quamquam non operose de eo laborandum sit, quia, Galeno monente l. 1. de Antid. c. 14. si estreaticum Petroselinum quandoque desit, non inde peiorem existimabimus theriacam futuram si aliud imposueris. Nam in Petroselino Macedonico idem accidit, quod in attico melle & vino falerno contingit, mercatores siquidem in universa ferè orbis terrarum oppida, ut mel atticum, vinum falernum, sic Petroselinum Macedonicum advehunt, cum tamen in Macedonia Petroselini tantum non oriatur, quantum populis omnibus satis esse queat. Utriusque defectum supplebit cuminum nostrum, sicut de suo decreverunt Florentini Receptar. part. 2. vel apii majoris semen, quod selere vocamus, hortis nostris & mensis frequens, sapore præditum acris & aromatico, figura simili sed rotundiore & sine lanugine.

Clas-

Classis Quinta Calamum Aromaticum nostrum servat, Acori nempe radicem, quam piscinæ nostræ proferunt. Bonitate vero calamo nihil cedit, nec aromatica amaritudine, quanquā specie differat. Iridis enim habet folia, sive gladioli ut Bontio placuit in Med. Ind. Veterum calamus, canna erat, eaq; cava secundum Dioscoridem, Plinium aliosq;. Neq; illorum opinioni accedimus, qui eundem esse Acorum nostrum credunt, & calamum aromaticum veterum. Rationibus eos convincit Matthiolus in Diosc. quibus pondus inest, quicquid in contrarium conetur Ferrarius cap. 14. Noster nec in India nascitur, nec fulvus probatur, nec fistulam habet araneam, quibus notis à Dioscoride describitur. *Ἀράχνια* vocat idem lib. 1. cap. 17. quasi telis aranearum similis sit medulla. Plinius lib. 12. Hist. Nat. cap. 22. araneum illud, florem appellat, quem Claud. Salmasius in Solin. minus intellexisse Dioscoridis mentem existimat, quia circa exteriorē fistulæ faciem aranea illa involuta videtur agnoscere, cum membranulæ potius sint interiores *ἀραχνιοειδής*. Hoc quidem Viro summo mihiq; dum vixit, addictissimo, concesserim ex Dioscoridis mente, sed Plinium de exterioribus canæ

D

parti-

partibus locutum esse, conicere nequeo. Majorem difficultatem movens Garcias ab Orto, l. i. Arom. cap. 32. ex fragmentis calami aromatici edoctus negat quod in eo est spongiosum aliqua in re simile esse araneorum telis. Frustula ejusdem calami, quem pro vero aromatico officinae servant, diligenti oculo inspexi, inveni quae medullam, sed tenuissimis filamentis investitam, ut suspicari liceat recentem calamum similes membranas araneas medullae spongiosae praetendere, quae explicata medulla disparent vel huic arcte conjunguntur ut discerni nequeant. Similia sunt fragmenta mea illis quae Clusius à Paludano & Colino accepit in Not. ad Garciam, ex Syria & Aegypto advecta, qualia quoque ex Aegypto secum asportavit Prosper Alpinus lib. 4. Med. Aegypt. veterum descriptioni conformia, quorum copia cum sit in Aegypto, in componenda Theriaca uti Aegyptios idem testatur. Quamquam verò Arabicus aliis, aliis Alexandrinus Calamus appelletur, omnis tamen ex India venit. Male quoque distinguunt alii ab odorato calamo, cum idem sit. Odoratum vertit Plinius, quamquam vox *ῥομαλινὸν* aliud innuere videatur, ut recte advertit Saracenus. Noster calamus aromaticus

maticus seu Acori radix, eadem cum polleat virtute ad urinam ciendam, & venena exstinguenda, eodem sapore aromatico acri & subamaro, in Theriaces Compositione adhibetur, si quidem hortis nostris cœloq; patrio assuevit, & musteus eruitur.

In Classe Nona succus Acaciæ Ægyptiacæ placuit quia recens erat, colore ex nigro subrubescens, atq; sapore adstringens. Atram lacrimam vocat Andromachus ex spina Nili. Talis autem est color succi exsiccati, recentis enim liquidi candidus est, ut animadvertit P. Castellus in Hort. Farnesiano Aldini. Hinc dicitur Paretionius liquor alibi, quem de candido explicat Plinius l. 33. c. 5. & post eum Agricola l. 2. de Nat. Fossil. Ferrantes Imperatus lib. 4. Mus. c. 11. Florentini in Receptorio substituunt succum lentisci. At succum inspissatum prunorum nostrorum sylvestrium ad manus habuit Heerfordius, quem pro appropriato succedaneo antehac in Theriaces Dispensationibus Medici Hafnienses receperunt, & Flor. sed quia veræ Acaciæ succus præsens erat, nolimus ab antiquitate recedere. Aliàs cum dubia ejus est fides, domesticus succus præfertur, certus pro incerto.

D 2

In

In eadem Classe Chalcitidis vicem supplet Calcanthum seu Vitriolum ustum ad cineritium colorem. Aliàs in Dispensationibus aliis Hafnien- sibus vitriolum ad rubedinem ustum admiserunt Medici nostri. Cæterum cum propius color ille ad veterum, & Galeni descriptionem accedat, & proxime ad colorem Chalcitidis nativum, maluimus in illo subsistere. Andromachus in carmine assam Chalcitidem vocat, sed colorem non addit. Certum tamen est, quo vicinius est Chalcantum Chalcitidi, colore & tinctura nigra inducenda, cujus gratiâ Theriacam ingreditur, eo faciliorem censuram mereri. Hujus causa spiritum Vitrioli alii adjiciunt. Ad nativam Chalcitim succedit Chalcitis illa quæ ex Chalcantho commutata est, quam in Theriaca præfert Cane- parius Secund. Descript. Atram. cap. 14 quia tenuioris est substantiæ, virtutis & penetrationis. Dealbescit verò Chalcantum cum ex ætate in Chalcitim transit. Quam optimè referre existi- mavimus Vitriolum ustum non ad rubedinem, sed candorem. An fermentationem magis cal- cinatio ad rubedinem promoveat, judicent Chy- mici. Hic certè principe instituto Theriaces nigrorem spectamus, præeunte Galeno lib. 1. de Antid.

Antid. c. 15. In Theriaca sua Chymica Sal vitrioli ad rubedinem purificatione deductum reponit Petr. Jo. Faber l. 9. Myroth. Spag. c. 7. & parum interesse censet Zwelferus, quodnam ex istis assumatur.

In Trochiscis Hedychroi Balsamus Peruvianus niger, locum Opobalsami occupare iussus est, quia ejus copia sufficiens extat & omnia Indiae Orientalis Balsama proximius ad Opobalsamum accedere creduntur, magnis virtutibus decantata, Orientale saepius odoris suavitate & coloris similitudine mentientia, ut pro eo non raro à mercatoribus magno pretio vendantur. Tradit hoc loco operas mutuas Opobalsamo; aliis arte confectis balsamis, quæ alii operoso studio furrogant, præferendum, si quidem adulterio caret. Non soli nos nec primi hoc *ανλβαλλόμενον* sumus usi. Intrepidè id pro Opobalsamo substituerunt ex Germanis & Gallis & Italis non pauci, in primis Florentini & Romani. Autoritates affert Michael Döringius de Opobals. Sect. 2. c. 4. qui & ipse profitetur, si sincerum Balsamum Peruvianum nancisci contingat, quod id pro oleo nucis Muscatæ ad Theriacam & Mithridatium rectius recipiatur. Præterquam enim quod oleum nucis

D 3

Mo-

Moscata & gariophyllorum, quo ad vires vero Opobalsamo multò est inferius: accedit & illud, quod per id Opii vis Narcotica insigni gradu exalteretur, adeoque tota Antidotus sicut efficacior in hac facultate, ita quoad alias, quas adjectione Opobalsami possidere debebat, ignavior erit. Rationibus aliis validè idem astruit Olhasius. Balsami enim Indici substantia lenta est, viscida & satis crassa, instar Balsami Judaici, qualis in oleis Garyophyllorum, aut nucis moschatae nonprehenditur. Præterea, sicut Balsamum Syriacum ex Galeno, Ætio, Oribasio, Averrhoë, è secundo calefacientium & siccantium est ordine: ita & Balsamum Indicum, Monardo autore. Adhæc Balsamum Ægyptiacum intermedium quendam inter Thus ac Terebinthi folium odorem satis gratum exhibet. Id Balsamo Indico verius quam oleis prænominatis competit. Sapor Balsamo amarus est, subacris & subastringens. Talis etiam Indico inest. Olea autem illa valdè acria sunt & urentia, amaroris & adstrictionis omnis expertia. Ita quidem Olhasio persuasum, amarorè tamen nux myristica sapore prodir, & adstrictionem in juvando ventriculo. Sed si alias vires Balsamorum Indici & Ægyptiaci cum

cum his oleis conferamus, præsertim in vulneribus perspectas, causa hæc cadent, locumq; suum in Theriaca, quem assignavimus cum dignitate tuebitur Balsamum, quod ex divite suo penu Peru mittit ex arbore Punicâ Malo majore. Amplum Balsami hujus Peruviani nigri textit elogium Nicolaus Monardus in Hist. Simpl. Med. cap. 9. quem audire placet: Licet nihil aliud nobis intulissent Indiæ (Occidentales) quam hoc mirabile Balsamum, Hispanorum tamen labor in illis investigandis non inutilis existimandus est: etenim jam multis annis perit id Balsamum quod in Ægypto nasci solebat, nec usquam gentium amplius invenitur: idcirco nobis Deus Opt. Max. illius loco Balsamum novæ Hispaniæ dedit, quod meo judicio inferius non est Ægyptiaco, si mirabiles ejus effectus & utilitates consideraremus. Quibus virtutibus in medicina polleat pluribus verbis ibidem Monardus persequitur, ad quem curiosum Lectorem amandamus. Quæ verò liqvoris notæ sint legitimæ tradūt Florentini Medici in Receptario part. 1. quod aquæ infusus fundum petat, & diutius tractatus acquirat colorem album, non se misceri patiatur æquis partibus cum omni alio liqvore; & mistus terebinthinæ,

na, aut simili alio gummi, cum quibus se nonnihil uniri patitur, perdat subito odorem nativum, quanquam gummata minoris ponderis sint, accidere enim ut sola drachma subtrahat odorem ex Uncia una vel altera balsami dicti. Sic licet Virtus balsami nigri Peruviani cum Ægyptiaco pari passu ambulet, signis tamen discrepat, quippe Ægyptiacum ex Dioscoride in aquis & lacte non mergitur, ut hoc subtiliorum illud crassiorum videatur esse partium. Aliis notis suum Balsamum nigrum pro vero nulloque adulterio vitiatum nobis commendavit Heerfordius, cum ad Theriacam admitteretur. Nec enim posse ullo alio oleo adulterari, quia misceri se non patitur cum oleis aut aliis pingvibus, nisi in frigida consistentia. Præsentibus in officina ad oculum nobis id monstravit. Manus volâ (in qua melius quam super ignem à calore nostro blando miscetur) agitatum nec oleo nec aquæ conjungitur. Solum oleum Betulæ admittit, cum quo facile commiscetur, ut si Impostoribus placitum sit, adulterari ita possit; sed odore & gravi & fœtido se prodit, quem non rarò in nigro Peruviano advertas. Cum saccharo quoque jungitur soluto, sed in aqua frigida Balsamum separatur. Idem super carbones eva-

evaporans, relinquit in fundo vasis crassamentum quoddam instar colophoniae, nigrum tamen ex nigro Balsamo, rufum instar talci aurei ex albo Balsamo.

Cætera ad Theriaces Compositionem spectantia in præsentī expendere non vacat, cum ad aliam officinam avocemur. Nec pluribus opus est Dispensationem hanc, cui interfuimus, laudare, quando quidem se, etiam nobis tacentibus, plenissime omnibus commendabit quamprimum finito fermentationis tempore publico cunctorum usui & necessitati prostackit.

E

Lectio-

Lustratis speciebus pro Theriaces Dispensatione, ad Confectionem Matthioli accessimus, quam ex præscripto ipsius Matthioli bona fide exhibuit Heerfordius. Est verò Prima Antidoti descriptio ab ipso Autore tradita Comm. in l. 6. Dioscoridis, in qua paucissima mutavimus, quia ab omnibus instructa est officina nostra. Loco junci odorati schoenanthum assumimus, & pro baccis similacis asperæ deficientibus sambuci baccas adoptavimus. Consilii utriusque rationes quivis facile divinabit, cui integer animus. Jam non vacat per plura me diffundere. Eadem opera Orvietani Electuarii Dispensationem aggressus est Heerfordius juxta sequentem formulam, non ita pridem in hac officina approbatam à Medicis Hafnienfibus, diversæ enim aliæ descriptiones circumferuntur, nosque duas alias ex Italia nobiscum olim attulimus, quæ in Quadripartito Botanico nunquam satis laudando Magni nostri D. Simonis Pauli Classe secunda leguntur. Sequuntur utriusque Antidoti Matthioli & Orvietani formulæ:

ANTI-

ANTIDOTI MATTHIOLI
DIMIDIA PARS.

R. Rhabarbari.
Rhapontici.
Rad. Phu.
Acori.
Cyperi.
Qvinque folii.
Tormentillæ.
Aristol. rot.
Poëniæ.
Helenii.
Costi.
Irid. Flor.
Chamæl. albi a a Drach. j. f.
Galangæ.
Imperat.
Dictamni Cret.
Angelicæ.
Millefolii.
Filipendulæ.
Zedoariæ.
Zingiber. a a Drachm. j.
Agarici Drachm. j. f.
Libanotidis maris

E 2**Gen-**

- Gentianæ.
Morf. Diaboli aa Drachm. j. g. xv.
Sem. Citri
Viticis
Cocci infectorii.
Fraxini.
Oxalidis.
Pastinac. Sylv.
Napi.
Nigell.
Pœoniæ.
Ocymi.
Irionis.
Thlaspios.
Foëniculi.
Ammeos aa Drachm. j.
Bacc. Lauri.
Juniperi.
Hederæ.
Sambuc.
Cubebæ. aa Drachm. f. gr. xv.
Folior. Scordii.
Chamedryos.
Chamæpith.
Centaur. min.
Stachad. arab. Nardi

Nardi Celticæ.

Calaminthæ.

Rutæ.

Menræ.

Betonicæ.

Verbenæ.

Scabiosæ.

Cardui benedict.

Melisophylli.

Dictamn. Cretici.

Sampsuchi.

Hyperici

Scœnanth.

Marrubii.

Galegæ.

Folior. Sabinæ.

Pimpinell. aa Drachm. j.

Caricarum.

Nucum Juglandium.

Pistaciorum aa unc. j. f.

Myrobalanorum Emblic. Drachm. ij.

Flor. buglofs.

Borraginis.

Rosarum.

Lavend.

E 3

Salviæ

Salviæ.

Rorismarini aa Scrup. ij.

Croci Drach. i. f.

Cassia lignæ veræ Drach. v.

Cariophyll.

Nucis Mosch.

Macis aa Drachm. i. g. xv.

Piperis nigri.

longi

Santalor. omnium.

Agallochi aa Drachm. f. gr. xv.

Cornu Cervi Crudi Drachm. ij.

Unicornu Drachm. f.

Osfis de Corde Cervi.

Ramentor. Eboris.

Virgæ Cervin.

Castorei aa Scrup. ij.

Terræ Lemniæ Drachm. j. f.

Opii Drachm. f. g. xv.

Margar. Orient.

Fragment. Smaragdi.

Hyacinth.

Corall. rubr. aa Drach. f. g. xv.

Camphoræ Drach. j.

Mastich.

Thuris

Sty-

Styracis.
Myrrhæ.
Gum. Arab.
Resinæ Thereb.
Sagapeni.
Opopanacis
Laserpitii aa Drach. j. g. xv.
Moschi.
Ambar. aa Drachm. f.
Specierum Cord. temper.
 Diamarg. frig.
 Diamosch. dulc.
 Diambrae
 De gemm. frig.
Trochisc. de Camphora.
 Scilliticor. aa Drach. j. g. xv.
 de Vipera unc. j.
Succ. Oxalidis
 Sonchi.
 Scordii.
 Echii.
 Buglossæ.
 Melissophyll. aa unc. rx.
 Hypocistidis Drachm. j.
Theriac. Elect.
Mithridat. optim. aa unc. iij.
Vini, Sach. f. Mell. q. f. Elect.

Elect. Orvietani.

R. Rad. Gent. nost.

Bistort.

Aristol. long. & Rot.

Tormentill.

Carlinæ.

Anthor. Ver. an. unc. f.

Scorzoner. unc. vi. f.

Fol. Card. Bened.

Diptam. alb.

Sem. Ruthæ.

Bugloss. Sylvestr.

Citri excort.

Angelicæ an. unc. f.

Puly. Omnia subtilis. & cum Melle

Clarificat. lib. ij. unc. vij.

civ. p.

& Vin. Malvat. lib. j.

Misc. f. a. fiat. Elect.

In fine adde

Theriac. Andromach. unc. v. Drach. ij.

Signet. ut Supra.

05(0)90

41

TH. BARTHOLINI
Decani, Regii Archiatri & Prof.
Honorar.
DISSERTATIO SECUNDA
DE
THERIACA

In Officina
JOH. GOTHOFREDI BECKER
Pharmacop. Reg. Aulic.
1. Febr. 1671. dispensata.

HAFNIÆ,
Literis MATTHIÆ GODICCHENII,
Sumptibus PETRI HAUBOLDI, Reg. Acad. Bibl.

108 (3.) 90

THERIACA ANDROMACHI SENIORIS IN DUODECUPLO.

R.

Rochisc. Squillitic. libras sex.
de Viper. ver.

Piperis long.
Opii Thebaic. depurat.

Machmatis Hedichroi ana libras tres.

Rosarum rubr. exsiccat.

Iridis Flor.

Succi Glycyrrhizæ,

Sem. Buniadis dulcis,

Comarum scordij nostr.

Ol. nucis moschat. expressi,

Cinamomi electi,

Agarici troch. ana uncias octodecim,

Myrrhæ,

Costi odorat.

Croci optim.

Cassiz lign. ver.

A 2

Nard.

Nard. Indicæ,
Schoenanthi,
Thuris mascul. in granis,
Piperis nigri,
Piperis albi,
Folior. Diptam. Cretic.
Comar. Marrubii nostr.
Rhabarbari elect.
Stœchad. Arabicæ,
Seminis Petroselin. Alex.
Calaminth. mont. odorat.
Terebinthinæ Cypr.
Zinziberis alb.
Cort. Rad. Pentaph. nostr. ana unicas novem,
Polii cretici,
Chamæpithyos,
Styracis calam. depurat.
Angelicæ nostr.
Amomi.
Acori nostr.
Nardi Celticæ,
Terræ Lemn. veræ,
Valerian. nostr.
Chamædrios,
Folii macis & charyophyll. ana p. æq.

Chal-

Chalcitidis tost. ad alb.
Rad. Gentianæ nostr.
Anisi torrefacti,
Succi Hypocistidis,
Cubebarum,
Gummi Arabici splendidi,
Sem. foeniculi nostrat.
Cardamom. minor.
Seminis seseleos,
Succi Acaciæ,
Thlaspios Cret.
Comarum hyperici nostr.
Ammeos,
Sagapeni in grānis ana uncias sex,
Castorei nostr.
Aristolochiæ long. veræ
Sem. Dauci cretic.
Birum. Judaici,
Opopanac. depurat.
Flor. centaur. minor. nostr.
Galbani depurat. ana uncias tres,
Mellis despumat. triplum id est lib. 173
unc. tres.

A 3

TROCH.

TROCH. HEDICHROI IN QVADRUPLO.

R. Mari veri,
Asari nostr.
Amaraci nostr.
Aspalathi ana unc. j.
Schœnanthi,
Acori nostr.
Valerian. nostr.
Lign. Aloes.
Bals. Indic. nigr.
Cinamomi,
Costi, ana unciam unam semis.
Myrrhæ,
Mac. & Chariop. ana unc. j. f.
Nard. Indicæ,
Crocī,
Cass. lign. ana uncias tres,
Amomi uncias sex.
Masticis unciam semis.
Vini malvatici quantum satis.
Fiant Trochisc.

TH.

TH. BARTHOLINI
DISSERTATIO SECUNDA

DE

THERIACA

In Officina Beckeriana nuper
dispensata.

Sic laborem labor excipit.
Vix Theriacam Heerfordianam lu-
strando absolvimus, quin statim ad
Beckerianam vocaremur, ut officii
ratione utriusq; Antidoti Theriaces
nempe Andromachi, & Mithridatii Damocratis
dispensationi velut testes & Censores essemus
præsentes. Non pœnituit nos opellæ, sed læti
alacresq; ad ea nos accinximus, unde mortalium
salus, quæ Medico curæ esse debet, depender.
Nam ut vittæ capiti decus faciunt, ita insigne du-
citur sacerdotii vacare muneribus, & Medici,
prospicere ægrorum commodis. In sinu gaude-
mus, & publico gratulamur, quod cum humidæ
hyemis & inconstantis condicio vere primo vel
secutura æstate morborum variorum à defluxio-
nibus

nibus & putredine insequente insurgentium agmina minetur, provideatur in tempore futuris malis, hujusmodi Antidotis quæ catarrhos ficcare, humores frigidos excalefacere, putredini resistere ac quancunq; malignitatem tam sudore quam mixta ex tot tantisq; remediis facultate queant expugnare. Non desunt partibus suis illi qui & idoneas species pro Compositionibus conquirant precio & prece, & manu docta misceant. Inter quos numeramus Johannem Gothofredum Becker, Pharmacopœum fide pariter & peritiâ spectatum, in Chemia non tralaticio studio versatum, qui non ita pridem ex singulari indulgentia Augustissimi Regis Divi FRIDERICI TER TII, officinam quartam, sed paucis secundam, in Urbe Regia instruxit sub signo Elephantis, animalium spectatissimi. Huc ex condicto cum Collegis meis suspiciendis nudius tertius adveniens, Mithridatii & Theriaces Compositioni destinatas herbas & aromata, strata mensæ splendidè imposita, more majorum, debita cura examinaturus, rectè se omnia & convenienter habere perspexi, nec quicquam desiderari ad Dispensationem pomposam, veterum præscripto conformem. Quod mecum facti sunt Medici
Cele-

Celeberrimi, in simplicium examine versatissimi, qui Facultati nostræ nomen, sed famam æternitati consecrarunt. In succedaneis verò ea servavimus communi consensu, quæ nuperrimè in Dispensatione Heerfordianæ Theriaces admissa fuerunt & approbata, ne vel tantillum alterutrius precio decederet. Quod unum hætenus in votis fuit, ut ex patrio sinu depromerentur ea quæ vel partem primariam Antidoti vel vicariam constituunt, sensim me assecuturum spero. In quam curam sedulo incumbam. Fatigabo curiosorum animos, superabo voluntates, tentabo omnium amores qui patriam amant, qui naturam venerantur, qui mortalium salutem privatæ præferunt, qui Regi suo obsequium debent. Jacta per me est alea. Collusores inveniam. In amico colloquio inter Theriaces lustrationem cum Collegis de necessario & præclaro, nisi me fallit opinio, proposito egi, & in patriæ laudem, artisq; Medicæ augmentum, Theriacam Danicam ex inquilinis medicamentis confici posse per partes me ostensurum promisi. Clasicum cecini aliàs non semel. Eadem tubâ resonabit dissertatio hæc post primam secunda, & sono aucto reliquæ, quæ forsan sequentur Dissertationes

B

hujus

hujus argumenti, perstrepent, ut orbi innotescat, quantum velim, & patriæ, quantum possit. De scilliticis & viperinis trochiscis, calamo aromatico, semine Petroselini Macedonici, Acaciæ succo, Chalcitide, & Balsamo paucis lineis actum nuper. Pertexemus telam. Cæterum quia de Opobalsamo ejusq; succedaneo inquilino restant non pauca quæ ad eandem lineam spectant, expedienda illa prius hac Dissertatione erunt quam pedem promoveam. Occasionem verò dedit Beckerus noster. Ad Opobalsamum enim cum nos in simplicium examine, quæ ad Theriacam referuntur, perduceret ordo, veri Opobalsami particulam nobis obtulit, thesauri loco æstimandam, si omnes Opobalsami veri notas sustineret, quas veterum recentiorumq; experientia suggestit. In nuce Indica preciosus ille liquor Unciarum novem allatus fuerat, jamq; maxima ejus portio Regi Divo cesserat, ut, quæ adhuc supersunt Unciæ quatuor, Dispensationi in duodecuplo non sufficiant. Contenti nos Balsamo Peruviano, ut Opobalsamum suum, quod eo titulo acceperat, ad minorem aliquam Compositionem refervaret, bono animo suasinus. Memoriam meam adhuc obversatur lis inter Pharmacopœos Romanos

nos

nos oborta, cum Romæ degerem. Manfredus quidam Theriacam suam ex vero Opobalsamō, quod magno pretio per mercatorem Venetum sibi comparaverat, confectam pro præstantissimo medicamento vendere non dubitavit. Invidio oculo lucrum hoc seu gloriolam hanc aspicientes alii Pharmacopolæ, quorum Theriaca vilior reputabatur, cœperunt in dubium vocare Opobalsami Manfrediani fidem & innocentiam, & ad sui patrociniū concitare Medicos nonnullos, qui scripto publico recentem Manfredi Theriacam & Opobalsami veritatem damnarunt. Hinc majorum autoritate res controversa ad præcipuos Italiæ Medicos & Simplicistas, ut vocant, devoluta, Baldum & Perlam Romæ, Veslingium Patavii, Nardum Florentiæ, Campios Lucæ, Donzellum Neapoli, Castellum Messanæ, aliosq; diligentius examinata liqvoris particula, quæ singulis mittebatur, in favorem Manfredi cecidit, sicut curiosæ pariter & varia eruditione refertæ de Opobalsamo Romano Dissertationes laudatorum Medicorum fusius edocent, quas in compendium redactas Vir Clarissimus Volckamerus publico legendas exhibuit. Ut hanc invidiam declinaret Beckerus, autor sui, ut in alios usus Balsamum

B 2

suum

suum fervaret, donec experimentis factis certior
esset, adulterio carere, difficilia verò esse experi-
menta, quia de sensu veterum litigant recentio-
res; magna quoque affinitate Balsama Occidenta-
lis Indiae, aliaque artificio confecta, & alia adulte-
rata rem hanc similitudine involvunt. Variæ
insuper Opobalsami ætates nos sæpe suspensos
reddunt, ut taceam magnam esse pretiosi istius
liqvoris penuriam, quia arbores Balsami ex qua-
rum ramulis liqvor vel sua sponte vel incisione
profluit, nullæ in Judæa reperiuntur, rariores in
Ægypto esse cœperunt hortis devastatis, & quan-
quam in Arabia quoque crescant, succus tamen
exstillans vel inde decoctus, sicut testatur P. Alpi-
nus, à Seripho Principe excipitur, qui singulis
annis Turcarum Imperatori donat tres Opobal-
sami quatuorve libras, præfecto Cayrino libram,
Peregrinorum sepulchrum Mahometis visitan-
tium Duci selibram, & aliis duobus Præfectis par-
ticulam. Unde perexiguum ad nos deferri po-
test. Nec enim in Europæ hortis frutex balsami
feliciter perennat, quem semel Venetiis domi
sue florentem habuit idem Alpinus, ex cujus sti-
pite, ubi alia quæpiam foliorum ab eo abscinde-
bantur, verum Opobalsamum stillasse multi
specta-

spectarunt, & postea in aliis hortis Italiae, temporibus nostris, sed raro artificio, visi sunt flores, unde tamen ad Medicos usus nihil redundavit. Aetatum discrimen accuratè in experiendo observandum, ne in judicando decipiamur. In prima infantia odor est acutissimus, ut & dolorem capitis & narium hæmorrhagiam induxerit, color albus, quem semper servat si aquæ vel lacti immergatur. Tenaci lacti similem vocat Strabo l. 16. succum ex cortice arboris in vasis susceptum, deinde in conchis coagulum. Sapor illi, amarulusculus, adstringens, substantia tenuis, in aqua fluitans. Sequentibus verò ætatibus, præsertim in senio, recedit longius à prædictis notis bonitatis, quod diligenter observandum, ne ætati fiat injuria. In propecta quippe ætate color obscurior, odor vix discernitur, substantia segnior & crassior, ut ex aqua difficulter vel tardè eniti queat. Ex quacunque ætate sit, quia recentissimum Opobalsamum adesse non potest, libenter amplectimur, nisi ultimum senium obrepserit. Antequam ad experimenta nos accingamus, vera signa veri Opobalsami, quæ ex veterum præscripto Theriaca postulat, priusquam senium attigerit, ex Dioscoride breviter haurienda lib. 1. cap. 18. Primum

B 3

est

est, ut sit validi odoris. ^{ΕΥΤΕΡΟΣ} non tantum firmum & robustum significat odorem, sed & suavem. πολλὸν ὀσμὴν ait Theophrastus l. 9. Hist. Plant. c. 6. subito spacium per longum permeantem. Suavitatem odoris veterum alii deprædicant. Solinus Polyhist. cap. 38. è plaga eximix suavitatis gutta manat, quod ex Plinio l. 12. cap. 25. desumfit, qui tamen ætates confundens, odoratam lacrymam fieri in fricando ait, quæ probatio senectutis est, quando arida. Negare quidam non erubuit, Opobalsamum nullo suavi odore commendari, vel tantum antiquis benè odoratum fuisse, quos ex recentioribus refellit Petrus Servius l. de Odoribus. Magnus Veslingius, amicus noster, in Ægypto odoris suavitatem gratam deprædicabat. Secundò sincerum laudat Dioscorides, nullis permixtum heterogeneis, quæ nativam simplicitatem & tenuitatem corrumpant. Mox subacidum damnat, vetustatis sine dubio argumentum. Dilui autem facile admittit, seu εὐδιετον, quod facile penetrat ob partium tenuitatem qua ex Galeno pollet, sicut cum Marcello exponit Saracenus. Tenuem igitur succum vocat Plinius, alii pellucidum. Sit quoq; lævis, superficie æquali nec divulsa, quo sensu ^{ὑπόστασις} urinæ ^{λείη} appellatur Hippocra-

pocrati in Prognosticis, vel simplici, ad differentiam illorum quæ variegata sunt, sicut Suidas in voce λεία ex Thucydide interpretatur. Astringentem deniq; & linguam modicè mordentem desiderat Dioscorides, aromatici saporis documento. Ut autem sincerum probet nullo alienæ rei commercio vitiatum, experimenta proponit, in aqua, in lacte & in panno tentanda. Lanæ vesti instillatus, si deinde eluatur, neq; maculam facit, neq; notam ullam relinquit. Pannum autem coccineum densius eligendum monet Joh. Pona part. 2. Comm. de Balsamo, & suspendendum. Relinquit quidem ob viscositatem maculam, advertente P. Alpino, sed quæ paulatim deleatur. Rursumq; purus lacti instillatus id ipsum coagulat. Non ab aciditate, quæ balsamo nativa non est, sed potius ab acrimonia quadam & adstringendi facultate. Unde non tam coagulare lac sicut latinus Dioscoridis Interpres indicat, quam densare, id quod Dioscoridi significat πήγνυσι, animadvertit Clarissimus Rhodius noster ad Comp. 33. Scribonii. At Plinius inter summas probationes ponit, lac coagulare, quod in suo Opobalsamo quoq; successisse scribit Pona. Certè coagulari non potest lac, nisi densetur.

Præ-

Præterea sincerus ex Dioscoride lacti aut aquæ infusus celeriter diffunditur atq; lactescit. Diffunditur per liquorum superficiem, quod permixtionem vocat Abensina, qui easdem notas repetit l. 2. Canon. tract. 2. cap. 84. ita tamen ut totus exinde extrahi possit. Vitiati signum est, si in fundo subsidat, vel ætatis senilis, subtilioribus particulis emortuis. Vel igitur falsus est Plinius, qui lib. 12. cap. 25. densari guttani ad imæ vasis desidentem contra Dioscoridis auctoritatem & peritiorum experientiam scripsit, vel ab amanuensibus corruptus. Addita bis negativa, locum ita emendat Pona; *non sinceri densatur in tepida aqua gutta sidens ad ima vasis, non adulterata olei modo innatat.* Si vulgata lectio servanda, Plinio annosio rem fucum Balsami ad manus fuisse suspicio est, qui vel subsidens lentè assurgit, vel prorsus in fundo remanet. Vetustate enim crassescit. Sincerus ob partium tenuitatem se per liquores expandit sine circulo in se contracto aut more stellarum radiato, propter tenacitatem tamen ita unito, ut facile stilo eximatur. Hisce notis brevissimè explicatis alias recentiores addunt, minoris tamen & fidei & mo.

& momenti. Joannes Ruellius lib. i. de Nat. Stirp. cap. 35. subjungit, quod & ferrum Balsamo illitum accendatur, & immersum Balsamum aquæ fidat: quas notas si jungas, pro legitimo Balsamo judicari, disjunctas enim fallere, cum & caphurelæum admotum igni conflagret, & alia olea in aquis pessum eant. Nolo me in istis dubiis & communibus fatigare. Certum tamen est, omnium signorum concursum à falso vel vitiatum verum Balsamum discernere. Quid huic Balsamo subsit, quod pro vero Opobalsamo Beckerus accepit & pretio non levi coëmit, per experimenta, quæ in officina ejus fecimus, erit manifestum. Odor gratus illi, non validus. In aqua calida per guttas immissum, petit fundum, ibique velut clavo affixum manet, aliquæ tamen particule supernatant, olei instar. Sapor est amariusculus, cario-phyllis persimilis, color inter flavum candidumque medius, substantia lævis. In lacte mergitur, sed singulis guttis in fundo residentibus, totidem guttæ supernatantes respondent, flavæ, pellucidæ, nonnihil dilatatæ, sine lactis coagulatione. In peria lanea coccinea adhæret, & lentè eximitur, macula relictæ. Adhærere quidem potest sine dispendio famæ, sed iterum elui monet Alpinus,

C

præ-

præsertim si ex observatione nova Ponæ Veronensis, aquæ calidæ subitò immergatur, ut gutta in superficiem aquæ stillans pannum liberet. His experimentis edoctus suspicor diversarum esse partium, ex vero Opobalsamo, vel Balsamo Indico albo, aliisve compositum. Subtilior quippe particula supernatat, terrestrior subsidet. Purius tamen est nigro Indico Peruviano, impurius albo, non inutili sumptu in Theriaca misceri aptum, si majori copia prostacket. Nos quidem experimenta varia de Opobalsamo tentamus, at iudicium cuiusvis ex multa inspectione collectum desiderat Galenus lib. 1. de Antid. cap. 13. ut exactè quæcunq; secerni possunt, distinguantur. Quædam enim vel nullatenus vel non exactè ab adulterinis secernuntur, usq; adeò falsis vera sunt utrorumq; confusa indicia. Unde ipse Galenus Ægyptum petiit, ut ipsum Balsamum ex arbore resudans aspiceret, & ex eo particulam, tanquam regulam, cæteris agnoscendis apud se semper habuit. Alpini & Veslingii eadem itineris in Ægyptum suscepti inter alias ratio fuit, quorum iccirco censuræ reliquis præferuntur. Nisi fata proposito meo intervenissent, navi Anglicâ quam conduxeram, lue pestifera

fera infectâ, ex Melitâ insulâ Ægyptum navigassem. Varias quidem particulas Opobalsami habuimus, quæ pro veris veniebant, sed rarò vel similes eosdemve effectus edidere, vel notis omnibus accuratè responderunt, ut valde dubitem sincerum unquam ad officinas nostras pervenire. Vix enim Magnatibus sufficiens quantitas mittitur, vix Turcarum invidia tantum concedit, qui ipsi tanto thesauro inhiant, suoq; Monarchæ destinant. Quantum hodie in Arabia colligatur supra cum Alpino diximus. Liberalitatis Turcicæ singulari documento Busbeequeius legatione præclarè defunctus, à Bassa Haly donatus est vasculo vitreo pleno Balsamo, Epistol. 4. sine dubio non adeò magno, quod donum, quia pecunia comparari non posset, rarum Bassa existimavit, quo Dominus ejus nullum majus amico aut confederato Principi donare valeret. Si pecunia nulla emi potest, cur nos spe vana lactamur? Arbores in Palæstina perierunt. Ægyptiaci horti parum subministrant, & quicquid vel Ægyptus vel Arabia fundit, Basis cedit. Nec olim uberior proventus fuit si memoriam ad priora secula revocemus, ut mirum non sit quod de mangonio conquerantur Dioscorides, Galenus, Plinius. Vix

C 2

toto

toto die concham ætate Alexandri è duobus Palæstinæ hortis colligi solitam Theophrastus auctor est. Plinius senos congios, Dioscorides septenos annotat, qvi septem conchi conficiunt sexaginta tria pondo Balsami, qvòd unum esse τῶν ἐσθιῶν censet Cl. Salmasius. Qvomodo verò deinde creverit copia ex largiore vena singulorum arborum ter omnibus æstatibus percussa, ut loqvitur Plinus, eleganter explicat laudatus Salmasius Polyhist. scilicet ante victoriam Romanorum in Judæa, arborum Balsamo sudantium duo tantum erant horti, iiq; Regii & paucorum jugerum. Sub Romanis spatium ampliatur, & arbores propagatæ. Nec propagatione tantum numerosiores, sed etiam cultura & cura proceriores singulæ factæ. Hinc duplici modo uberius Balsamum à Romanis colligi cœptum, quam antea, ex numero arborum quæ plures erant, & ex proceritate singularum, quia longior vena, h. e. ramus qvi percuteretur, eoq; sæpius percuti poterat. Traxit hinc originem luxus Romanorum, ut Balsamus per theatri gradus dispersus, in lucernis etiam adhiberetur tempore Heliogabali Lampridio teste, & semina in hortis eo rigarentur, apud Palladium lib. 4. R. R. tit. 9.

Tan-

Tandem tamen Romanorum imperio collapsò
studium arboris Balsamicæ & cultura exolevit,
defecitq; succus odoratus, ut rarus fuerit dein-
ceps gentium Dominis, rarissimus in Theriaces
confectione. Quamquam particulas hinc inde
curiosi circumferant, ad vastam tamen illam Di-
spensationem, quæ Opobalsami Unciam unam
cum media in simplo, Uncias decem & octo in
duodecuplo requirit, si illam partem excipias
quam poscunt Trochisci Hedychroi, non suffi-
ciunt pro tot officinis in Dania, multo minus pro
reliquis in Europa. Hinc annalibus decantatur
ea felicitas quasi occupati à Colchis aurei velle-
ris, si Opobalsamum Theriacam ingrediatur,
quod rarissimè eveniat. Nostro & superiori se-
culo rari numerantur, qui de his gloriari possunt,
inter quos fuere Ferrantes Imperatus Neapoli,
Bernardinus Cicala Brixiae, Antonius Berthiolus
Mantuae, Jo. Pona & Calceolarius Veronæ, Campi
Lucenses. Nuper quoq; Antonius Manfredus
& Vincentius Panutius Anno seculi currentis qua-
dragesimo idem tentantes, tantas turbas Romæ
concitarunt, ut ad eas sedandas omnes Rei Her-
bariæ periti in Italia fuerint convocati. Nova
enim res & ferè incredibilis videbatur tantum

C 3

Opo-

Opobalsami superesse in Europa, quod Dispensationi non adeo operosæ, inserviret. Defectum igitur Opobalsami veri aliis modis supplere cœperunt seplasiarii honesti, aliis Impostores. Hi tegere mangonio inopiam, & factitia olea vel Balsama viliora pro legitimo vendere, isti pro vero aperta fide idonea substituere. Illi necessitate, hi lucro illecti, cum manifesta sit Theophrasti confessio lib. 9. Hist. Plant. cap. 6. sincerum ad se nullum advehi, sed quod mistum colligitur, pluribus enim misionibus vitari, quodq; in Græcia venditur, sæpe adulterari. Quid nobis sperandum, qui Syriæ vicini non sumus? Quid de nostris seculis dicendum? Quomodo vitietur, ut etiam peritissimos quosque fallat, silentio involvere maluit Galenus l. 1. de Antid. c. 13. quam propalare, ne improbi fraudes discant. Non tacuit tamen Dioscorides, non Plinius, non Abensina: Adulterari enim cum oleo de pino, de mastiche, & cera dissolutis in oleo de Ligustro. Vitari etiam oleo rosæ, cyperi, lentisci, balani, terebinthi, myrti, resina, galbano, cera cypria, nequissimè autem gummi. Cum hæc chartis committerem incidi in Itinerarium inter Musæi rejectamenta disjectum, Bernhaldi Breytenbach De-

Decani Moguntini, qvi ex itinere Hierosolymitano 1483. cum Comitibus suis redux, Germanica lingua posteritati consignavit ea quæ in peregrinatione religiosa observaverat. Inter alia ad hortum balsami prope Alcairum Ægypti perveniens narrat vidisse se ex fracto ramusculo exstillantem guttulam pellucidam pingvemq; olei instar, quæ ambiens aër statim suavissimo odore perfundebatur. Eandem volæ manus inunctam imbibitamq; ad exteriora manus penetrasse ut & visu & odore sentiretur. Quæ suavitate odoris etiam folia prædita esse, si fricentur manibus. Ter mense Decembri cortices Balsami incidi, appensis lagenulis quæ stillantes guttulas ex vulnere excipiant. Quicquid verò primum vulnus fuderit, Sultano soli reservari, ut sine capitis vitæq; periculo nemo ausit vel tantillum inde suffurari. Ex quo liquore potentissimis Regibus vicinis particulam mittere Sultanum, nempe magno Chamo, & Presbytero Johanni, Sanctasano Domino Tartarorum, & Turcarum Imperatori. Sed quod ex secundo tertioq; vulnere colligitur, vilius priori, vendi in urbe Cayro, rarò purum & sincerum, sed vitiatum cum oleo vel aqua rosarum, &c. Id quod ex Breitenbachii relatione fida & oculari testi-

testimonio repetere placuit, quia paucis lecta illius peregrinationis historia certos nos reddit vel verum Opobalsamum ad nos, à Sultano remotiores, nullum deferri, vel adulteratum esse si forsitan ex vilissimo liquore aliquid nobis concedat Ægyptiorum mercatorum avaritia. Igitur seplafarii honestati & veritati litantes cum vel nullum vel perpaucum offeratur ex oriente quod vitio & adulterio careat, similia alia Balsama & Olea, Medicorum consilio, substituerunt. Oleum nucis moschatae plerisque hactenus placuit, & oleum Cariophyllorum, de quibus Oddus disputat eruditè. Quid in istis desideretur, & quantum ab Opobalsamo recedant, in Prima Dissertatione monuimus. Patrum nostrorum memoria, cum America mercatoribus pateret, Balsamus ex Peru afferri coepit niger, & alius albus, Orientali non absimilis. Illum nonnulli Medici Opobalsami vicarium substituerunt in Theriaca. Nec nos dubitavimus in Dispensatione utraque Heerfordiana & Beckeriana nuperrima, Peruvianum Balsamum in Trochiscis Hedycroi surrogare, propter rationes in dissertatione Prima productas. Quæ ut majus pondus haberent, fecimus apud Beckerum experimenta. Utrumque
nigrum

nigrum pariter & album diversum inter se experti sumus. Nigrum quod ex arbore Peruviana novæ Hispaniæ incisa effluit, odore gravius, in lacte tepido fundum statim petit, ubi nigra gutta conglobata permanens, enatare nescit. In aqua calida eodem modo se gerit, & in lanea veste rubra maculam relinquit. Ferro inunctum flammam non concipit, ut crassiorum esse partium videatur. Album verò omnibus ferè notis verum Opobalsamum exprimit, sive illud ex incisa eadem arbore profluat, ut aliis visum fuit, sive sit Tolutanum, de quo Nic. Monardus in Histor. Simpl. cap. 10. sive denique ex arbore Ietaibæ destillet, quam describit Wilhelm. Piso lib. 4. Hist. Nat. Bras. cap. 8. & Marcgravius lib. 3. cap. 5. pellucida quippe ejus resina, nunc albicans si recens sit, nunc flavens si provectior, succino similis colore quidem, non duritie, prunis imposita suavissimum suffitum præbens. Odore istud Balsamum, quod habemus, nigro Peruviano suavius, non ita nares potenti sensu ferit. Guttae hujus in aqua calente se amplissimè diffundunt in superficie, ad fundum non merguntur, refrigeratae per spatulam nullo negotio junctis particulis glutinosis extrahuntur. In lacte tepido

D

eadem

eadem ratione se dilatant, lacq; coagulant, & separatae inde eximuntur. Gummata quidem alia lac quoq; coagulant, sed reliqvas notas sustinere non possunt. Ferro inunctus albus Balsami succus claram flammam citò concipit, sicut oleum terebinthinæ. In panno coccineo statim imbibitur, sed faciliè eraditur. Præstantior igitur est succus albus nigro Peruviano, quia notis respondet verò Opobalsamo, adeò ut si copia hujus nobis esset, libentius pro verò Opobalsamo in Theriaca supponeremus. Intermedium esse inter nigrum Peruvianum & album, quanquam de pretio & odore non loquar, hoc indicio scimus. Peruvianum nigrum cum oleo nucistæ & cera liqvescit prunis in cochleari impositum, sed in fundo in granula resolvitur nigricantia. Ita & Opobalsamum hoc, quod examinamus, sed parcius. Hinc Pharmaceutica cautio oritur utilissima, congiungi hos Balsami liqvores in ceratis quidem posse quamdiu medicamenti forma frigida est, neutiquam si liqvetur. Subsident enim & socia medicamenta destituunt.

Cæterum si vel nullius Balsami exotici copia nobis foret, vel de mangonio suspicio nasceretur, pro

pro Theriaca Danica conficienda sperarem in patrio solo aptum succedaneum posse inveniri. Tam benignus est Deus noster, ut nostris necessitatibus munera sua nunquam deneget, etiam domi nascentia. Non me sollicitum tenebit oleum nucis moschatae & cariophyllorum, quæ plerumque in locum Opobalsami succedunt. Nec de laurino oleo laborandum censeo, aut ex seminibus citri confecto, nec myrrham propugnabo, quæ omnia Rondeletius ex Theriaca sua exesse iussit, nec denique staten advocabo, seu myrrham liquidam, quam reliquis proscriptis anteposit idem Rondeletius: quippe peregrina illa sunt omnia, nec vota nostra implent si vel cupido emergat Theriacam ex solis inquilinis simplicibus conficere, vel intercepto cum Oriente commercio aromata nulla ad nos possint deportari. Oleum ex granis Juniperi ad manus est, quod Johannes Placoromus pro succedaneo approbavit. Lucas Chynus oleum ex semine Hyperici elegit. Pini piceæque lignorum resina, ad lethalia medicamenta & serpentium morsus commendatur Dioscoridi lib. 1. cap. 94. Nisi nautis nostris & aurigis pix familiarior esset, de insigni virtute medicaminis nullus ambigerem, vel eo

D 2

nomi-

nomine æstimandi, quod Justinus Trogi Epitomator l. 36. testetur arbores Opobalsami formam similem piceis arboribus habere, nisi quod sunt humiles magis & in vinearum morem excoluntur. Abietis nostratis abiegna magno in precio est, ut ex larigna adulteretur à mercatoribus lucrigratia. Eam tamen à larigna discernere docet Matthiolus, quod abietis lacryma substantia minus consistat, odore præstantissimo fragret, & gustui amarior sit quam larigna: magis excalfacit & eadem præstat valentius, ad annum aservata flavescit quadantenus. Insigne vulneribus Balsamum est, & ægrè spirantibus & urinæ vitiis commodum, in antidotis Balsami vice ingrediens, quibus notis à Dioscoride Opobalsamum describitur. Sed præstantius succedaneum est oleum succini, quod iccirco Opobalsamum Europæum vocat Crollius. Michael Döringius Sect. 3. De Opobals. totus in eo est, ut evincat Syllogismo oleum succini rectificatissimum Opobalsami locum jure ac accommodè sustinere posse. Multi anni effluerunt cum Syllogismum in scholis non audiverim. Gratum erit post tot annorum ferias Conclusiones Philosophicas proponenti auribus favere & lingvis, vel eo potissimum

simum nomine quia opportuna proposito nostro loquitur. Ita verò ille in Proœmio:

Quodcunq; remedium simplex Opobalsami vires, quantum ad confectiōnem Theriaces ac Mitbridatii imprimis attinet, exactius æmulatur, ac sincerum facillimè, minoriꝛue sumptu haberi potest, id utiq; alteri dubio, & fraudibus Myropolarum, uni lucro inbiantium, quam maximè exposito, est præferendum:

Tale succini est oleum, Ergo &c.

In minori propositione nonnihil laboris impendendum, in qua cardo rei controversæ vertitur. Priora enim pro confesfis sumuntur. Nam composita assumere quando simplicia ejusdem virtutis haberi possunt, naturæ est injuria, & temeritas vel ostentatio humana. Composita Balsama non paucis placuerunt pro Opobalsamo supponi, nec nobis ex oleis herbarum odoratarum, quas patria tellus subministrat, deficeret

D 3

succe-

succedaneum, si id ageremus ut per ambages à recto itinere deflecteretur. Cæterum convenientius simplici Opobalsamo simplex succedaneum substituitur, ut quod per pauca fieri potest, per plura non tentetur. Similitudinem intercedere inter succinum nostrum album & Opobalsamum, nemo diffitebitur, qui succi generationem & virtutes expenderit. Nostrum voco. Non solum enim ex Borussia prodit, sed ad littora Cimbriæ nostræ copiose eructat mare, imò in fossis urbis hujus Regiæ, cum nuper pomœria ampliarentur, multa frustra magna & parva à fossoribus eruta fuere. Vegetabile esse, sit verosimile. Nisi fallit conjectura, est lacrima arboris piceæ ex sylvis mari vicinis aliunde profluens, & ad littora nostra appellens, quæ à maris falsedine induratur. Antiquorum plurimi ita crediderunt, de quibus non loquar. Ex posterioribus Olaus Magnus l. 12. c. 6. & 20. scribit in Gothiæ, Finnoniæ, Sueciæ littoribus & ripis, rumpi arbores, pini vel abietis similes, æstuosis mensibus, inque mare delatum gummi devehì in objectum meridionale latus Borussiae. Erui-tur quidem hinc inde ex terræ visceribus, sed quæ patrum nostrorum ætate, mari subjacuerunt. Alii de
Suc-

Succini generatione dato studio egerunt, ut in scribendo brevitatem mihi debeam imperare. Nobis in præsentī sufficit liqvidam resinam in primo ortu fuisse, quæ coagulata à sale marino consistentiam solidam monstrat, sicut alia oleosa à Spiritu Salis Chymicorum congelantur. Ex Succino oleum, quod per rectificationem extrahitur, in consistentia liqvi balsamico affine, easdem ferè pro ætatis ratione mutationes patitur. Calidus & siccus hic est gradu secundo, illud calefacit in primo, ficit in secundo, cum quo convenit censura Aërii tetr. 1. f. 1. & Oribasii l. 15. Collect. Medic. c. 1. ex Galeno, tantam balsamo non inesse caliditatem, quantam nonnulli arbitrantur, partium tenuitate decepti. Posset & oleum succini intensius calefacere separatis prius arte Chymica crassioribus particulis. Hinc uterque liqvor oleosus pingvisque, astringendi, roborandi & pro varia subjecti ratione, aperiendi, purificandi, putrediniqve resistendi facultate pollet. Innumeræ olei succini decantatæ dotes, quas Boëtius l. 2. hist. gem. & lap. Libavius l. de Nat. Succin. c. 4. aliique non pauci pleno ore deprædicant, nobis cottidiano usu approbatas, non remorantur susceptum sermonem. At si quidem
The-

Theriaces virtus in morbis malignis & pestiferis maximè elucet, quibus roborando corpus & sudores movendo resistit quasi Herculeam manu, certos nos fecit Doctorum autoritas & communis experientia, oleum succini nihil hoc passu cedere Opobalsamo. Crollio si credimus in Basil. Chymica, in peste una gutta mane & vesperi naribus affricata omni veneno resistit. Correpto datur à Scrupulo uno ad duos in aqua Carduibenedicti. Confert quoque in deliquiis animi, languore & palpitatione cordis. Easdem facultates repetit P. Jo. Faber l. 4. Myroth. spag. c. 14. Mirisqve modis extollit Boëthius de Boot l. 2. c. 160 olei usum docens ad aëris contagia, pestem ac catarrhos prohibendos. Ad Theriacam ideò inprimis utile censet Döringius de Opobals. c. 3. sect. 3. ut opii vim Narcoticam hebetet, & ex adverso reliquas antidotorum vires multò præstantiores efficiat. Varias ejusdem olei utilitates in Chirurgia & Pharmacia alibi quærat, cui volupe. Mihi curæ fuit per experimenta discere quanta affinitate ad Balsami Orientalis vel Tolutani naturam accederet. In aqua tepida immissum, instar Opobalsami & balsami albi Occidentalis, fundum non petit, sed supernatat in superficie amplo

amplo spatio se diffundens. In lacte quoque lactescit, sive ita unitur ut colore ab illo discerni non possit, per superficiem late dilatatum, ipsumque lac coagulat. In uno deficit, quod colligi iterum & integrum extrahi nequeat cum refrixerit aqua vel lac. Istas notas in Opobalsamo veteres annotarunt, & in balsamo Occidentali albo expertus sum, ut pronuper monui. Repetii eadem de albo experimenta, nec fefellere, & ut vel consensus vel dissensus ab aliis innotesceret, non destiti ad examen illa vocare quibus adulterari Balsama possent. Sed Terebinthina Cypria nullam in aqua vel lacte mutationem ostendit. Supernatat quidem sed contracta manet gutta in superficie, nihil expansa. Ita & se gerit Styrax liquida. In gutta terebinthinæ jucundum est spectare, quod, sicut in aceto lapis stellaris, ita illa in aquæ superficie obambulet ab una pelvis parte ad alteram, donec ad latus vasis impingat, nec isto tantum motu recto feratur, sed in gyrum se volvat. Quæ ideo tentare volui, ut liquido constaret nec hujus nec illius mixtione vitiatum esse balsamum album, quod ad Theriacam laudavimus, quandocumque tanta copia suppetit, quantum Theriaces Dispensatio requirit. Oleum autem

E

suc-

succini rectificatum, quod probare institui, vel
ideò se pro succedaneo incorrupto asserit, quod
notis plerisq; Opobalsamo par in experimento,
compareat. Tantum ei pretium statuit Lau-
rentius Eichstadius Vir non obscuræ famæ, ut in
Theriaca Stetini dispensata 1624, non dubitave-
rit amplissimè commendare, quippe quod quoad
substantiam, consistentiam, qualitates & virtutes
cum Opobalsamo non adeò sit inconveniens.
Optimum censetur ex albo succino elicatum,
ita quippe colorem lacrymæ balsamicæ recentis
prescius æmulatur. Exiguas quidem succini albi
particulas littora nostra & terræ rejectant, ex
quibus parum olei expresseris; non terremur
tamen ista naturæ parsimonia ut à suscepta sen-
tentiâ nos patiamur dimoveri. Naturæ defe-
ctum, si quis sit, ars supplet, vel si ea opem negat,
flavo acquiescimus. Succini albi præparatio ar-
tificialis ab Hartmanno Not. in Croll. traditur,
coqvendi in cucurbita terrea cum sale marino
vel gemmæ vel communi, aliquoties superaffusa
aqva pluviali. Luxuria Romanorum nomen
succino, quod ad littus Suevici maris legebatur,
glessum vocatum, dedit, ita volente Tacito l. de
Mor. Germ. ubi apertè cum Balsami liqvore com-
parat,

parat, & arborum nostrarum succum confirmat. Ita loquitur gravissimus Autor: Succum arborum esse intelligas, quia terrena quædam atq; etiam volucra animalia (*muscæ*) plerumq; interlucent, quæ implicita humore, mox durefcente materia, cluduntur. Fœcundiora igitur nemora lucosq; sicut orientis secretis, ubi thura balsamaq; sudantur, ita Occidentis Insulis terrisq; inesse crediderim; quæ vicini solis radiis expressa atq; liquentia in proximum mare labuntur, ac vi tempestatum in adversa littora exundant. Præclarum pro succino nostro est testimonium Cornelii. Eo eum Casiodorus solo nomine vocat. Comparat thura & Balsama Orientis, cum succino Occidentis, nostriq; maris Balthici, quod olim Suevicum dicebatur, littora & Insulas à succini fertilitate extollit. Æsthyorum gentes, de quibus ibidem sermo est, Esthones esse Balthici maris accolæ dubitari non potest, ubi succini hodieq; ingens proventus. Lacrymam esse arboris credit, sicut Balsami liquorem. An ex melle & cera, quæ in iisdem Insulis & terris Occidentis proveniunt, succinum & ambra generentur, quod suspicatur Petrus Borellius Cent. 4. Obs. Med. 66. dijudicent alii. Nos in præsenri aliud agimus.

E 2

Utroq;

Utroq; certè vitiabatur olim Opobalsamum, modumq; tradit Plinius, lib. 12. cap. 25; verum à falso discernendi. Nam carboneprehenditur quod cera resinaq; adulteratum est, è nigriori flamma, & melle mutatum statim *manu* contrahit muscas; ita quippe, addita manu, ex utroq; exemplari legit Pintianus, quanquam etiam sine *manu* saluum sit experimentum. De luxuria ex succino quod conquiritur Tacitus, de Theriaca apertius Plinius profitetur, excogitata luxuriæ compositione. Dignus locus extat lib. 29. cap. 1. plurimum lucis allaturus nostro argumento, quia domi nata peregrinis in hac Compositione præferre exorsi sumus. Ipse in hanc rem audiri meretur, utinam à nostris exaudiatur. Invehi peregrinas merces, conciliariq; externa pretia, displicuisse majoribus crediderim equidem, non tamen hoc Catonem providisse, cum damnaret artem. Theriace vocatur excogitata compositio luxuriæ. Fit ex rebus externis, cum tot remedia dederit natura, quæ singula sufficerent. Mithridaticum antidotum ex rebus LIV. componitur, interim nullo pondere æquali, & quarundam rerum sexagesima denarii unius imperata. Quo Deorum perfidiam istam (vel ut ex vetusto codice

dice scribunt alii, per fidem ista) monstrante
Hominum enim subtilitas tanta esse non potuit.
Ostentatio artis & portentosa scientiæ vendita-
tio manifesta est. Quicquid verò contra Com-
positiones istas quæ tot secula longa serie nume-
rant, declamet Vir Naturæ consultus & facun-
dus interpres, hætenus mortalium vota si non
implerunt, certè excitarunt magnifici tituli nec
contemnendi effectus. Non minor erit Becke-
rianæ Dispensationis, quam accuratè expensam
omni jure approbavimus, utilitas, utinam rarò
tentanda, in qua parem attulit Beckerus noster
& fidem & industriam. Quæ ad Theriacam
Danicam complendam porro restant ad aliam
occasionem reservabo, ut discat tandem patria,
suis bonis contenta, naturæ domesticæ
muneribus acquiescere.

E 3

MITHRI-

MITHRIDATIUM DAMOCRAT.
IN DUODECUPLO DISPENS. IN
OFFICIN. BECKERIANA

1671.

R. **M**Yrrhæ Arabicæ,
Croci optim. Austr.
Agarici alb.

Zinziberis,

Cinamomi,

Spicæ nard.

Thuris elect.

Thlaspios ana uncias qvindecim.

Seselios,

Olei nuc. moschat.

Schoenanthi,

Stœchad. Arabic.

Costi ver. arom.

Galbani depurati.

Terebinthinæ,

Piperis long.

Castorei Moscovit.

Succi Hypocistidis,

Styracis bon. depurat.

Opopanacis,

Macis

Macis & Cariophyll. ana unc. duodecim.
Cassia lign.
Polii mont. Cret.
Piperis albi,
Scordii nostr.
Sem. Dauci cret.
Cubeborum,
Cypheos troch.
Bdellii ana uncias decem semis.
Nard. celt. purg.
Seminis Petroselini nostr.
Gummi Arabici,
Opii Thebaic. depurat.
Cardamomi,
Sem. fœniculi nostr.
Gentianæ nostr.
Flor. rosarum rubr.
Diptami Cret. aa uncias septem semis.
Anisi,
Aristoloch. rotund. veræ.
Acori nostr.
Valerian. nostr.
Sagapeni in granis ana uncias quatuor semis.
Angelicæ nostr.
Succi Acaciæ Egypt.

Ventr.

Vent. Stinci marin. ver.

Summitat. Hyper. nostr. aa unc. tres drach. sex.

Vini quantum satis,

Mellis despumati triplum i. e. lib. ii 6. unc. tres.

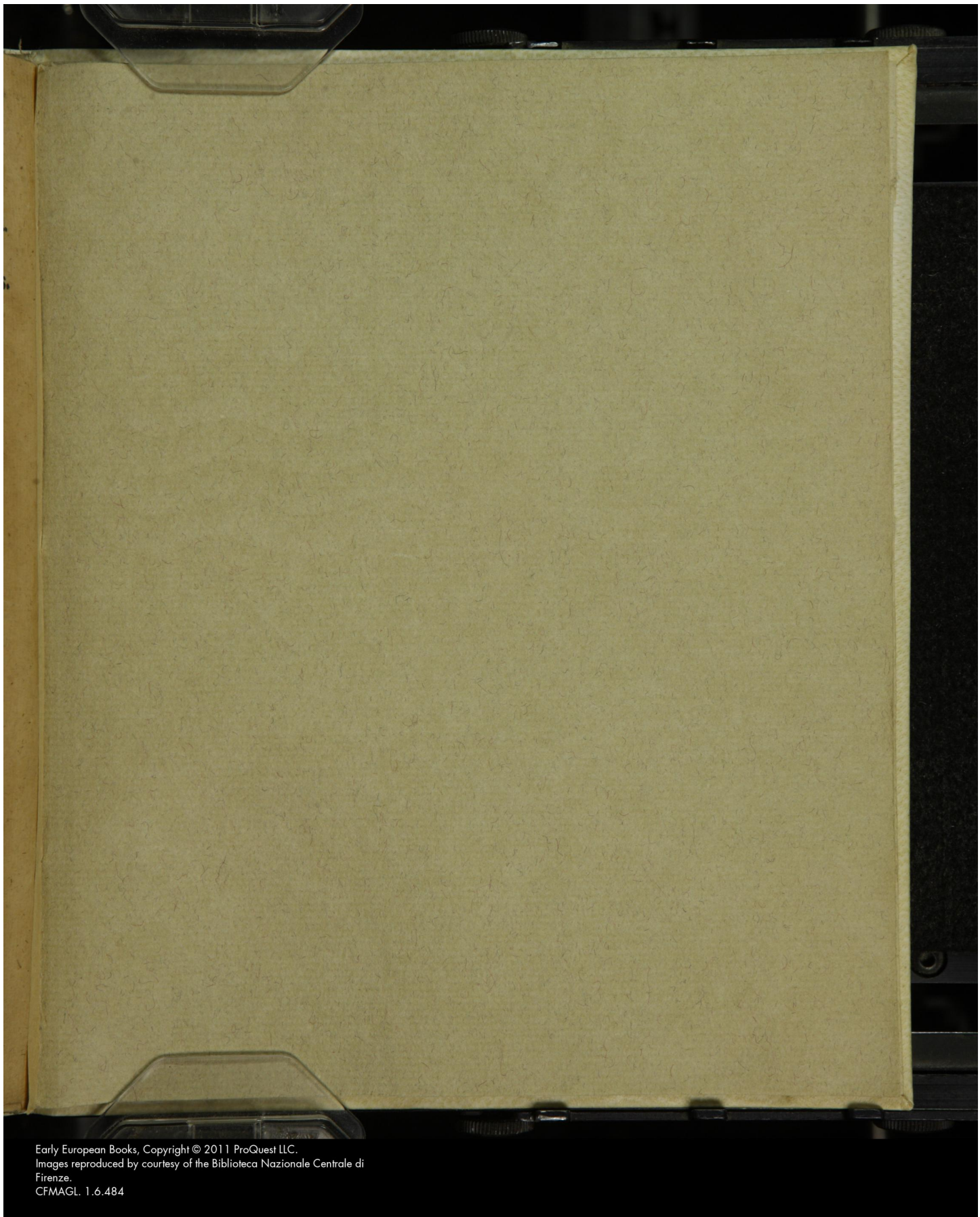
TROCH. CYPHEOS.

Secund. description. Disp. Hafn.

R, Uvarum pass. seu Cybebarum,
Terebinthinæ coct. ana uncias tres,
Myrrhæ,
Schoenanthi, ana unciam unam semis,
Acori nostr. Drachmas novem,
Cinamomi unciam semis,
Bdellii unguinosi,
Spicæ Ind.
Casfiæ lign. ver,
Cyperì,
Baccar. juniper. ana drachmas tres.
Asphalathi drachmas duas semis,
Crocì drachmam unam,
Mellis quantum satis.
Vini cretici modicum.

Fiant Trochisc.

005643624

K